

P.P. PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW
PRACOWNIA w SZCZECINIE, ul. RYCERSKA 3

Obiekt: Park podworski

Adres: Stoki, pow. Chojna woj. Szczecin

Stadium: Ekspertyza ogólna

Część: dendrologiczno - techniczna

Gł. Projektant:

Projektant: inż. Jan. Winter

Nr zlec. Rok 1975

2220

adres

obiekt

WZP Szczecin, zam. nr 2854-74 5000 t

Nr. NW. 2220

Nr. zw. 2220 dex
BIBLIOTEKA
 Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Parku Ogrod.
 Miasta Katowice w Warszawie
 ul. Sienkiewicza Nr 9, tel. 29-67-70

PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW

PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE
ODDZIAŁ SZCZECIN, UL. RYCERSKA NR 3 — TEL. 8355

Nr archiwalny

Nr zlecenia

Inwestor naczelny Ministerstwo Kultury i Sztuki

Inwestor główny

Inwestor bezpośredni Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie

PROJEKT

Obiekt Park podworski

Adres Wieś Stoki, pow. Chojna, woj. Szczecin

Branża Ekspertyza ogólna dendrologiczno-techniczna

Faza

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 2220

Kubatura m³

Powierzchnia użytkowa 7 ha m²

Powierzchnia zabudowy m²

Wielkość działki 7 ha ha

Projekt opracowali	Imię i nazwisko	Podpis	Data
Gł. Projektant			
Projektant	<u>inż. Jan Winter</u>		
Kier. Pracowni	<u>mgr inż. arch. Z. Ruczkowski</u> <u>upr. z art. 361 nr 2032/60</u>		
Kier. Zespołu			
Kreślił			

Szczecin, dnia 197⁴ r.

Metryczka parku - Stoki

1.	Adres:	Wieś Stoki	gmina - Chojna	powiat Chojna	woj. Szczecin
2.	Nazwa parku	aktualna - brak	dawna - nieznana		
3.	Rodzaj parku i stan jego zachowania:	Park podworski - stan zachowania dobry - wymaga uporządkowania i zagospodarowania			
4.	Czas powstania:	nieznany - istniał przypuszczalnie na przełomie XV i XVIII/XIX w.			
5.	Położenie parku:	Leży po stronie wschodniej wsi Stoki oddalonej 6 km od m. Chojna w kierunku na zachód. Od zachodu i północy park otoczony jest zabudowaniami z pozostałych polami.			
6.	Powierzchnia parku ogółem ha - 7 ha	w tym wód w ha -		czy są na niej budynki i jakie dworek i wieża widokowa	
7.	Użytkownik parku	Wielozakładowe Państwowe Gospodarstwo Rolne w Krzymowie gospodarstwo w Stokach			
8.	Czy jest w rejestrze Data i nr rejestru -	nie			
9.	Istniejące dokumentacje /data i autor/	Pomiar sytuacyjno-wysokościowy - brak		inwentaryzacja zieleni - brak	
		studium historyczne - brak		założenia techn.-ekonomiczne - brak	
		techniczne, branżowe, dokument i ekspertyzy -		brak	
10.	Przeprowadzone dotychczas remonty:	nie nie robiono			

I. Krótka analiza historyczna.

1. Ewolucja układu przestrzennego

Brak danych historycznych niepozwala na odtworzenie etapów kształtowania parku w ubiegłych okresach. Wg kamienia pamiątkowego wynika, że istniał już na początku XIX w. Właściciel ówczesny nosił nazwisko Hugo Sholto graf von Douglas /1837-+1912/.

2. Dawne plany

Brak planów z dawnych lat

3. Źródła do dziejów parku

Brak

II Charakterystyka stanu istniejącego.

1. Układ przestrzenny.

Park jest położony po stronie wschodniej wsi. W zachodniej części styka się z drogą Mętno-Chojna. Tu też zlokalizowany jest dworek i stary kościół. Wzdłuż tej drogi ciągnie się wieś. Od północy także graniczy z drogą i gospodarstwami rolnymi. Od wschodu i południa przylegają pola pegerowskie. W dalszej perspektywie ciągną się zwarte lasy, za którymi widać panoramę miasta Chojny. Lasy okalają całą wieś łącznie z parkiem, ale z pewnej odległości. Teren w całej okolicy jest mocno falisty. Obfita lesistość i falistość terenu sprawiają, że lokalny krajobraz jest bardzo malowniczy. Park ma kształt nieregularnego wieloboku i rozciąga się z północnego zachodu na południowy wschód. Część południowa jest mocno rozszerzona. W części pld.-zach. park styka się bezpośrednio z zabudowaniami gospodarczymi PGR-u i tu jest najwęższy.

Do pñ-zach. części parku, przylega teren kościelny o dość bogatym zadrzewieniu, co wizualnie sprawia wrażenie dalszego przedłużenia parku. Po tej stronie parku między kościołem a parkiem, biegnie lokalna dróżka a wzdłuż niej od strony parku, mur na którym stał dawniej płot. Z tej strony było kiedyś główne wejście do parku, stąd też brały początek drogi parkowe.

Teren parku jest nierówny. Część środkowa jest mocno obniżona i zabagniona. Był tu dawniej staw - teren jest równy. W części pld.-zach. widać wyraźne pochylenie ku środkowi. W partii tej zadrzewienia są dość luźne. Tu zlokalizowana jest dość duża polana w układzie krajobrazowym, na obrzeżach której występują liczne dekoracyjne gatunki drzew, m.in. perełkowiec. Polana ma kształt nieregularny i aktualnie jest mocno opanowana przez samosiewy /m.in. przez wiąz korkowy/. Za polaną tą teren parku się poszerza, a zadrzewienia mają charakter typu leśnego. W cyplu parku w części południowej jest druga polana, mocno zachwaszczona i zarośnięta. W jej części południowej zlokalizowana jest wieża widokowa, mocno zaniedbana i zanieczyszczona ropą /do tej pory znajdują się w niej zbiorniki po ropie/.

Wieża ta o wys. ok. 25 m spełniała rolę stanowiska widokowego, uniemożliwiła wydłużenie widoków. Widoki z tej strony parku są imponujące, a z wieży są mocno poszerzone; widać stąd rozległe płaszczyzny zieleni utworzone przez korony drzew leśnych, a w dalszej perspektywie wspaniała sylwetę katedry chojęńskiej. Pozostałe partie parku w tej części mają charakter zwarty, różnogatunkowy, jedynie w okolicy wieży jest większa koncentracja gatunków ozdobnych /Bk, czer., jedlice, świerk kłujący, jawor o liściach czerwonych/. Całość terenu parku poprzecinana jest licznymi drogami o nawierzchni ziemnej. Układ dróg jest zachowany i dobrze czytelny. Główną drogą jest ciąg biegnący dookoła parku; w części południowej ma charakter alei wysadzanej lipami a miejscami na przemian dębem i lipą. W okolicy wieży jest krótka aleja grabowa. Przez środek parku ze wschodu na zachód biegnie inna droga łącząca się z drogą okrężną w przeciwległych punktach - stanowiła ona prawdopodobnie główną oś założenia parkowego. Drugą linią założenia była oś biegnąca przez środek polany większej, prostopadle do w/w drogi. Lokalne widoki ograniczały się do polan i osi dróg, było: w części południowej typu leśnego, w pozostałej krajobrazowe.

Skrócona inwentaryzacja roślin.

1. Dąb szypułkowy	- Quercus robur
2. Dąb czerwony	- Quercus borealis
3. Dąb czerwony adm.wielkoowocowa	- Quercus borealis var.maxima
4. Dąb błotny	- Quercus palustris
5. Jesion wyniosły	- Fraxinus excelsior
6. Jesion /?/	- Fraxinus sp.
7. Wiąz polny	- Ulmus campestris
8. Wiąz górski	- Ulmus montana
9. Wiąz szypułkowy	- Ulmus effusa
10. Buk pospolity	- Fagus silvatica
11. Buk pospolity odm.czerwonolistna	- Fagus silvatica var.
atropurpurea /pojedynczo na terenie
całego parku/
12. Grab pospolity	- Carpinus betulus
13. Klon pospolity	- Acer platanoides
14. Klon polny	- Acer campestre
15. Klon jawor	- Acer pseudoplatanus
16. Klon jawor odm.Leopolda	- Acer pseudoplatanus var.Leopoldii
17. Klon jesionolistny	- Acer negundo
18. Klon srebrzysty	- Acer saccharinum
19. Orzech /?/	- Juglans sp.
20. ^S ofora chińska	- Sophora japonica szt.2
21. Klon jawor odm.stożkowa	- Acer pseudoplatanus var.Fastigia-
ta szt.1
22. Klon pospolity odm.Schwedlera	- Acer platanoides var.
Schwedleri szt.4
23. Topola biała	- Populus alba
24. Lipa drobnolistna	- Tilia parvifolia
25. Lipa szerokolistna	- Tilia grandifolia
26. Lipa srebrzysta	- Tilia tomentosa
27. Lipa krymska	- Tilia euchlora
28. Robinia akacjowa	- Robinia pseudoacacia
29. Kasztanowiec biały	- Aesculus hippocastanum

30. Kasztanowiec czerwony	- Aesculus carnea szt.1
31. Glediczja trójcierniowa	- Gleditschia triacanthos szt.1
32. Platan klonolistny	- Platanus acerifolia szt.1
33. Wierzba biała	- Salix alba
34. Brzoza brodawkowata	- Betula verrucosa
35. Świerk pospolity	- Picea excelsa
36. Jodła kłująca	- Abies concolor szt.3
37. Świerk kłujący	- Picea pungens szt.1
38. Jedlica Douglasa	- Pseudotsuga taxifolia - kępa
39. Żywotnik zachodni	- Thuja occidentalis szt.1

Krzewy i pnacza

1. Bez czarny	- Sambucus nigra
2. Śnieguliczka biała	- Symphoricarpos albus
3. Suchodrzew	- Lonicera sp.
4. Jaśminowiec	- Philadelphus sp.
5. Róża dzika	- Rosa canina
6. Trzmielina pospolita	- Evonymus europaea
7. Deren świdwa	- Cornus sanguinea
8. Głóg dwuszyjkowy	- Crataegus oxyacantha
9. Głóg jednoszyjkowy	- Crataegus monogyna
10. Głóg szkarłatny	- Crataegus coccinea
11. Lilak /w odmianach/	- Syringa sp.
12. Wiąz polny odm. korkowa	- Ulmus campestris var. suberosa
/f. krzewiasta/
13. Leszczyna pospolita	- Corylus avellana
14. Bluszcz pospolity	- Hedera helix
15. Rdest suchaliński	- Polygonum sachalinense

Charakterystyka drzewostanu.

Pod względem ilościowym przeważają gatunki pochodzenia rodzimego wg następującej kolejności: dęby 30%, lipy 15%, wiązy 15%, je-siony 10%, graby 30%, i klony 10%. Gatunki te mają charakter dominujący. Poza tym dość licznie występują kasztanowce i dęby czerwone w towarzystwie z dębem błotnym. Występuje też kilka egzemplarzy klonu srebrzystego i lipy krymskiej. Pozostałe gatunki występują pojedynczo - rozrzucone równomiernie po całym kraju.

perku

Jedynie w okolicy dworku i wieży widokowej drzewostan jest bardziej gatunkowo urozmaïcony. ale umiarkowanie.

Wiek drzew jest dość zróżnicowany. Przeważa starodrzew /ponad 100 lat/. Stan zachowania zadrzewień jest dobry.

Dobry też jest ich stan zdrowotny. Jest tylko nieliczna grupa drzew o objawach zdradzających chorobę /grzybową/. W parku rośnie wiele ładnych i starych drzew: wśród nich jeden dąb szypułkowy o obw. ponad 4 m, i pierśnicy 2.50m. W okolicy dworku rośnie kasztanowiec zwyczaj. o pierśnicy 1,50 m rozgałęziający się na wys. 1.20 m od ziemi na 5 potężnych konarów.

Trzy ~~kałysz~~ klony polne mają pierśnice po 60, 65 cm, zaś klon srebrzysty 70 cm pierśnicy. Jedna topola biała ma pierśnicę 1,40m a 6 szt. po 1,00 m. Pokażne wymiary mają też dęby rodzime i czerwone. Ładny jest także stary egzemplarz robinii z kwitnącym bluszczem. W parku występuje:

1. drzew liściastych	34	gatunków i odm.
2. iglastych	5	"
3. krzewów	14	"
4. pnączy	1	"

3. Analiza stopnia zachowania parku.

Brak starych planów i opisów nie pozwala na porównanie aktualnego stanu parku ze stanem w latach ubiegłych.

Powierzchniowo park nie został pomniejszony i znajduje się w dawnych granicach, jedynie partia, przy dworku jest mocno zdewastowana i robi wrażenie bliżej nie określonego funkcjonalnie placu, stąd też na planach obecnych nie figuruje jako park. Kontury polan i osie dróg są dobrze zachowane i czytelne. Dworek jest w stanie użyteczności/zamieszkały/. Na terenie parku po wojnie ustawiono barak, który w tej chwili stanowi ruinę. W części przykościelnej parku istnieje rozbity grobowiec, a dalej kamień pamiątkowy z napisem. W południowej części istnieje wieża widokowa nadająca się do remontu. Istniały prawdopodobnie na terenie parku oranżerie, które po wojnie rozebrano. Drzewostan nie uległ zmianom.

Kompozycja w ogólnych zarysach zachowana. Nieznany jest sposób urządzenia polan a także części przy dworku w latach ubiegłych.

4. Rola obiektu w krajobrazie.

a/ zurbanizowanym

nie dotyczy

b/ naturalnym

stanowi upiększenie wsi i przyległych pól. Jadąc od strony Chojny park robi wrażenie potężnego masywu zieleni u podnóża, którego rozlokowana jest wieś. Robi to imponujące wrażenie na widzu. Układ taki podnosi walory krajobrazu, łagodzi szarzyznę budowli miejscowej wioski. Sam park stanowi dodatnie ogniwo lokalnego krajobrazu.

III. Wnioski dotyczące

1. Granicy ochrony konserwatorskiej w zakresie:

a/ ochrony układu parku.

Chronić zachowane do tej pory elementy kompozycji parku, /drogi, polany, kontury zieleni/.

Niedopuszczać do dalszej dewastacji parku przez usunięcie przyczyn zagrożenia.

b/ ochrony ekologicznej

W szerszym pojęciu nie zachodzi potrzeba, ponieważ park stanowi samodzielną jednostkę.

Należy jedynie uchronić zadrzewienie przykościelne i kępę drzew przylegającą do parku od północy.

c/ ochrony kompozycji widokowej

W samym parku nie zachodzi potrzeba. Nie dopuścić tylko do dewastacji drzewostanu. Uchronić przed rozbiorą wieży. Dalekie widoki są cechą materialną, niezniszczalną w tej okolicy. Jedyną rzeczą jest kwestia, aby nie dopuścić do ewentualnego wybudowania jakiejś budowli na linii wieża - Chojna, to jest po stronie południowej parku.

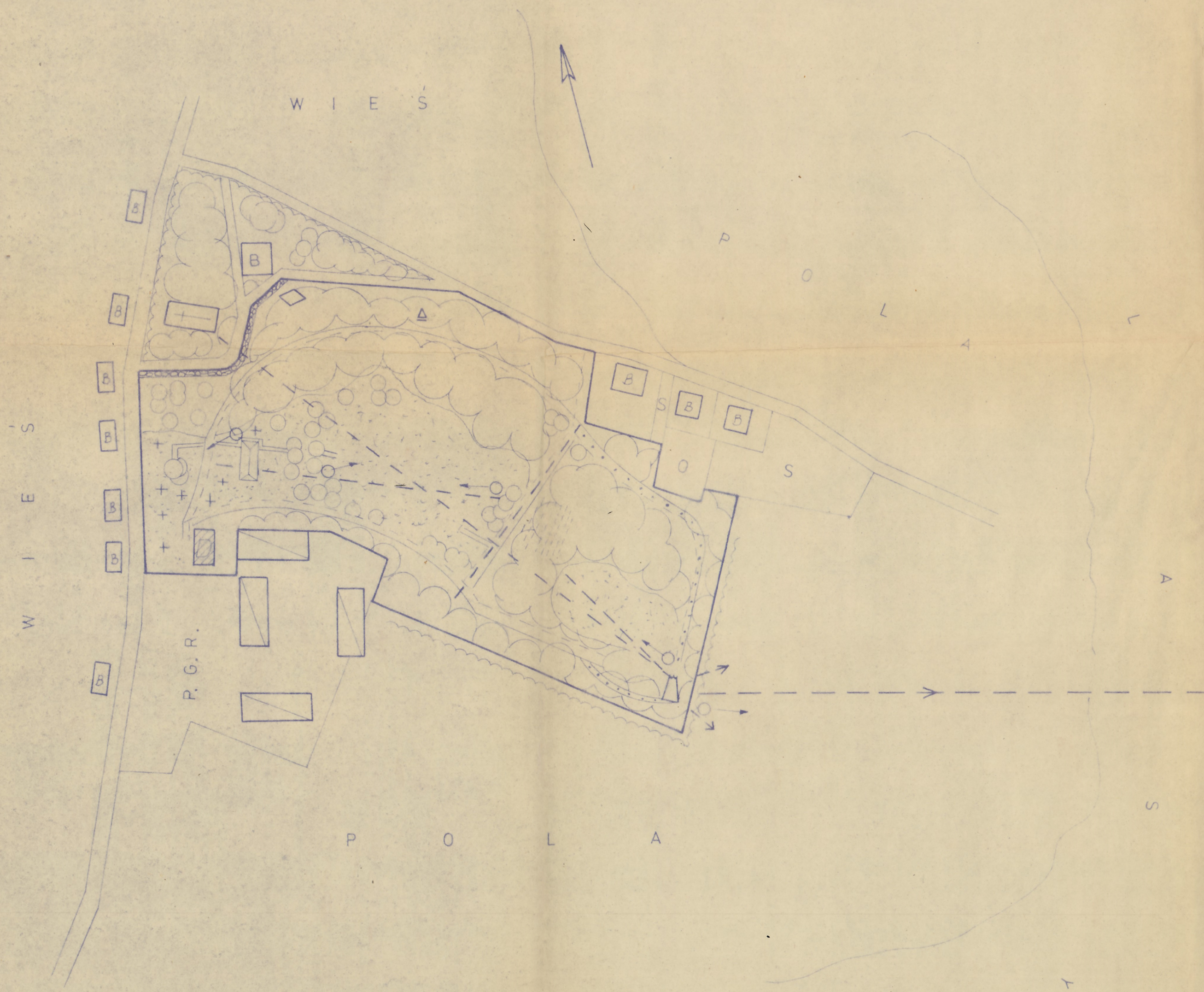
2. Ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania całości parku i poszczególnych jego części

Park nie był do tej pory użytkowany zgodnie z jego przeznaczeniem, pozostawiony jest własnemu losowi.

Park należałoby zagospodarować i przeznaczyć do wypoczynku miejscowej ludności.

3. Zakresu niezbędnej lub pożądanej renowacji:

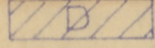
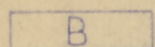
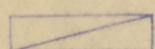
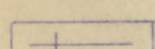
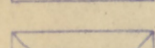

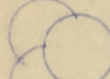
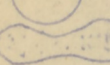
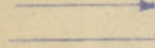
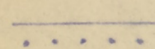
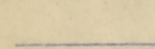
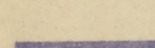
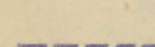
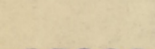
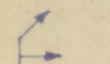

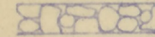
1. Uporządkować i poprawić aktualnie istniejącą sieć dróg parkowych.
 2. Usunąć samosiewy z miejsc eksponowanych /polan, częściowo z pobrzeży dróg/. Polany odnowić.
 3. Usunąć chore i suche drzewa /jest nie dużo/
 4. Powysadzać w miejscach, gdzie są luki drzewa i krzewy ozdobne.
 5. Zabezpieczyć wieżę /i odnowić/.
 6. Opracować uproszczoną dokumentację.
 7. Park poddać stałej fachowej opiece /miejscowemu leśnikowi/
 8. Zagospodarowany park przeznaczyć do wypoczynku miejscowej ludności.
 9. Właściciela tj. PGR zobowiązać do poszanowania obiektu.
 10. Oczyszczyć park ze śmieci, gruzu i walącego się baraku.
 11. Zobowiązać PGR-y do zagospodarowania części przed dworkiem.
- Park należy poddać ochronie konserwatorskiej i uznać za zabytek przyrody.

PLAN SYTUACYJNY
PARK W STOKACH
POW. - CHOJNA

SKALA 1: 2500

LEGENDA

- DWOREK
- BUDYNKI MIESZKANIOWE
- BUDYNKI GOSPODARCZE
- KOŚCIÓŁ I OBEJŚCIE
- BARAK W PARKU
- GROBOWIEC
- ZADRZEWIENIA PARKOWE
- POLANY
- DROGI PUBLICZNE
- DROGI I ALEJE PARKOWE
- ŚCIEZKI
- GRANICA PARKU
- OSIE WIDOKOWE LUB KOMPOZYCJI
- GRANICA OCHRONY EKOLOGICZNEJ I WIDOKU
- OCHRONA DALEKIEGO WIDOKU
- WIEŻA WIDOKOWA
- KATEDRA CHOJEŃSKA (DALEKIE ROZLEGŁE WIDOKI)
- KAMIEŃ PAMIĄTKOWY
- MOKRADŁA
- S.O. SADY, OGRODY
- FRAGMENTY ZDEWASTOWANE PARKU
- MUR KAMIENNY

1. Stoki, pow. Chojna

Zdewastowane wnętrze zajezdni przed dworkiem.

Po prawej - okazy kasztanowice rozgałęziający się na
wys. 1,20 m na pięć połączonych konarów. W głębi zdjęcia
/na drogę/ zabudowania wiejskie.

Fot. B. Sańko - nag. 22837 P.K.E. Szczecin 1975r.

Fot. Barbara Sańko
Prawa Autorskie zastrzeżone

2. Stoki, pow. Chojna
Pomorska wsi i parku /lewa strona/ od strony kraynowa.
Po prawej rozległe kompleksy łąk.
Fot. B. Sańko - neg. 22836 P.I.Z. Szczecin 1975r.

Fot. Barbara Sanko
Prawa Autorskie zastrzeżone

3. Stoki, pow. Chojna

Fragment polany w części północno-zachodniej parku.

Obrzeża polany są mocno opasowane przez sarniaki wiąz
pełnego odm. korkowej.

Fot. B. Sanko - neg. 22838 P.H.Z. Szczecin 1975r.

4. Stoki, pow. Chejma

Fragment polany w części południowej parku.

Na jej skraju południowym stoi wieś wioskowa.

W dolnej polany są wprowadzone buki osierwone
i sosna iglasta.

Fot. A. Sanko - neg. 22339 P. K.B. Szczecin 1975r.

Fot. Barbara Sanko
Prawa Autorskie zastrzeżono

5. Stoki, pow. Chojna

Rozległy krajobraz po stronie południowej parku, oglądany z pod wieży widokowej i polany. W głębi zdjęcia widać wieżę Katedralną w Chojnie.

Fot. B. Sanko - neg. 22840 P.K.E. Szczecin 1975r.

22840

6. Stoki, pow. Chojna

Wnętrze drogi w południowo - wschodniej części parku.

Po lewej stronie budynek gospodarczy, po lewej polana i barak.

Droga ta łączyła dawniej wnętrze zajezdni z parkiem.

Fot. B. Sańko - neg. 22841 Szczecin 1975r.